

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Codi: 104695

Crèdits: 6

Caràcter: FORMACIÓ BÀSICA

Matèria: EXPRESSIÓ ARTÍSTICA

Curs: PRIMER

Semestre: PRIMER

Equip docent: Maria Jiménez, Montse Vendrell & Raimond Vayreda

Hores de dedicació: 150h

Hores lectives: 105h

Hores autònomes: 45h

DESCRIPCIÓ DE LA MATÈRIA

L'anàlisi de les formes, del subjecte i de l'entorn a través del dibuix i de la construcció volumètrica. La representació com a vehicle del pensament, de l'expressió, de l'acció projectiva i de la comunicació. Estudi dels elements morfològics, expressius i significatius que configuren l'expressió gràfica. Co-neixement i experimentació amb les eines, les tècniques i els procediments; els materials i els suports, clàssics i contemporanis.

Assignatures de la matèria:

ANÀLISI I REPRESENTACIÓ

ESTRUCTURA I REPRESENTACIÓ

COMUNICACIÓ I REPRESENTACIÓ

ANÀLISI I REPRESENTACIÓ.

En aquest primer semestre ens centrarem en la vesant receptiva del dibuix. Com a descobridors, entendrem el dibuix com a mirada experimental que aprofundeix en la comprensió de l'entorn a través de la seva representació, Partirem de la grafia dibuixada del gest corporal per endinsar-nos en la anàlisi i l'estudi d'elements naturals i artificials (objectes, espais, persones...) i la seva representació. Copsar, comprendre, percebre i apercebre's en diferents maneres de representar. El dibuix com a representació i presentació ens confirma que és un fet, a saber que segons representem la mirada es transforma, la percepció s'afina i es sensibilitza per observar més enllà del que es veu a simple vista i abstrau, sintetitza, relaciona i compren. Percep, sent i pensa.

Practicarem un dibuix d'esbós, de croquis descriptiu i analític a partir de models del natural i models de la representació.

OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA:

Conèixer les formes de representació del volum i del pla.

Comprendre i connectar la relació del gest amb la grafia corresponent.

Integrar el croquis com un dibuix ràpid i sintètic com a mitjà per integrar la interrelació dels elements i l'espai.

Saber sintetitzar i relacionar elements del natural amb formes geomètriques simple (Cub, con, cilindre, esfera...)

Haver integrat que no podem dibuixar el que no entenem.

Incloure el dibuix com una eina tant per a percebre, com per sentir i pensar.

Haver assolit i experimentat que el dibuix és un sistema simbòlic universal com ho son el llenguatge i las matemàtiques.

Aprendre com el dibuix facilita la concentració, afina la mirada aprofundint en la percepció.

Adonar-se que el dibuix és font de l'imaginari, concep i inventa.

Saber analitzar tants els elements del natural com representacions històriques de la imatge (diferents estils, diferents cultures)

Adonar-se que la diversitat de formes de representar del conjunt dels companys és una font d'aprenentatge fonamental.

Que la riquesa està en aquesta diversitat i que s'aprèn molt d'aquestes diferències.

Copsar que les formes i "estils"(maneres) de representar descobreixen mons diferents i que aquestes mirades es reflecteixen en les maneres de representar.

COMPETÈNCIES

E04. Analitzar el context sociocultural contemporani, en permanent transformació, i implicar-se en ell des del treball propi en el camp de les arts i/o els dissenys.

E07. Aplicar les tècniques i les tecnologies adequades en funció del treball que es realitza en el camp de les arts i/o els dissenys.

E09. Aplicar tant el vocabulari específic com els llenguatges expressius i comunicatius implicats en la recerca pròpia.

E12. Comunicar idees, processos i resultats de les fases del treball emprant les tècniques de formalització i recursos expressius (gràfics, audiovisuals i performatius) en funció de la proposta i de l'interlocutor.

E13. Organitzar de forma coherent l'ús de mitjans d'expressió gràfica i sistemes de representació bidimensional i tridimensional.

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

T01. Escoltar activament valorant les aportacions alienes per a la construcció dels propis posicionaments.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

T02. Tractar la informació de forma responsable, compromesa i honesta.

T04. Exercir el posicionament personal i les capacitats crítiques i autocrítiques en processos de transformació del context.

RESULTATS D'APRENTATGE

RA1 (E04.1). Observar analíticament l'entorn amb la finalitat d'entendre'l i interpretar-lo gràficament.

RA2 (E04.2). Emprar diferents recursos de representació analítica com a eina d'observació de l'entorn.

RA3 (E04.3). Analitzar gràficament els elements que caracteritzen i singularitzen les formes bidimensionals i tridimensionals del context.

RA4 (E04.4). Representar gràficament elements que reconeix com mutables a partir de l'anàlisi i l'observació.

RA5 (E04.5). Assimilar i interpretar la documentació gràfica recollida per generar noves formes.

RA6 (E07.1). Diferenciar i usar les eines gràfiques que faciliten l'exercici d'observació, anàlisi i comprensió de formes bidimensionals i tridimensionals.

RA7 (E07.2). Aplicar la tècnica de representació gràfica adequada a l'entorn que s'analitza.

RA8 (E09.1). Utilitzar recursos conceptuals, formals i procedimentals per difondre gràficament una recerca.

RA9 (E12.1). Incorporar al seu procés de treball tècniques de visualització (o formalització) de conceptes abstractes.

RA10 (E13.1). Reconèixer i relacionar diferents mitjans d'expressió gràfica adequats per comprendre i representar les formes bidimensionals i tridimensionals.

RESULTATS D'APRENTATGE TRANSVERSALS

T01.1. Construir posicionament i criteri propis tant a partir del seu treball com a partir del diàleg amb altres propostes o agents.

T01.2. Reconèixer les qualitats del treball dels altres com a font d'aprenentatge.

T02.1. Reconèixer l'ús, límits i diferents aplicacions de dades i documents.

T04.1. Revisar el seu procés de treball a partir de criteris tant pedagògics com d'originalitat.

CONTINGUTS

L'assignatura s'organitza en divuit sessions estructurades en dues parts. Una a partir del model natural i l'altre a partir del model de representació.

S'establirà una relació en paral·lel entre el treball del natural i la seva relació amb els diferents models de la representació.

Les sessions es divideixen en dues dinàmiques de treball amb l'objectiu concret d'establir una relació permanent i activa entre les dues perspectives. (natural/cultural)

Per una banda el treball es centra en la capacitat d'observació, de síntesi i d'abstracció, que ens aporta el dibuix a partir de l'estudi del natural com el de la representació cultural. Establir i confirmar, en definitiva, la relació entre la representació i la percepció, veiem el món com el representem i si el representem de formes diferents el veurem de diferents maneres.

Potenciar i sensibilitzar la relació del gest i la intenció amb la qualitat expressiva. Així com experimentar i prendre consciència del dibuix com una eina tant per percebre, com per sentir i pensar.

Començarem cada sessió treballant a partir del natural, des de una perspectiva ample utilitzant el croquis, la geometrització, la síntesi de llum i color, el estudi del ritme... per entendre i ordenar l'espai i els elements que'ls configuren. Per continuar ampliant l'anàlisi amb models culturals, és a dir amb estudis dibuixats de representacions d'altres èpoques històriques, com de diferents cultures.

Altres continguts es centren en les actituds com són: l'organització del treball, la capacitat de concentració, la relació amb els companys d'estudi, com adonar-se que la diversitat de formes de representar del conjunt dels companys és una font d'aprenentatge fonamental. Que la riquesa està en aquesta diversitat i que s'aprèn molt d'aquestes diferències.

METODOLOGIA

Com hem mencionat més amunt la metodologia s'interrelaciona amb els continguts i l'avaluació, en el sentit que el treball paral·lel entre l'estudi del natural i de la representació es combina amb una crítica i autocrítica conjunta, col·lectiva i participativa que es realitzarà al final de cada proposta. Entenem que és de primordial interès que els alumnes/as reflexionin sobre el propi treball i l'exposin davant de la crítica dels companys. Considerem que l'acceptació d'arguments crítics per part de tots és un a bona actitud i experiència per l'aprenentatge.

La metodologia emprada es defineix des de l'equilibri entre les activitats dirigides (5%), supervisades (50%) i autònomes (30%). Per altre banda les activitats d'avaluació amb un 15% dels crèdits agafa una importància que va més enllà de les qualificacions. Entenem doncs que l'avaluació és una activitat formativa més, reforçant el caràcter d'avaluació contínua de l'assignatura, intercalant-se al llarg del curs entre les activitats dirigides, supervisades i autònomes.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

ACTIVITATS FORMATIVES

Hores de dedicació: 150h

Hores activitats dirigides: 7,5h (5%)

Hores activitats supervisades: 75h (50%)

Hores aprenentatge autònom: 45h (30%)

Hores activitats d'avaluació: 22,5h (15%)

Activitat dirigida:

Presentació i discussió de continguts teòrics, referències i casos d'estudi i/o visites i/o presentacions d'experts.
Metodologia d'aprenentatge: Valoració i discussió crítica col·lectiva i/o exposició de continguts pràctics i debat.

Activitat supervisada:

Seguiment supervisat pel professor. Discussió y posada en comú de continguts. Realització d'exercicis a l'aula o taller.
Metodologia d'aprenentatge: Assessorament sobre els processos de formalització del treball propi de l'alumne. Seguiment i tutoria dels processos metodològics i dels resultats parcials del treball propi de l'alumne. Presentació pública i discussió crítica col·lectiva.

Activitat autònoma:

Recerca de documentació: fonts primàries, bibliografia, casos d'estudi i referents. Lectura de textos. Treball pràctic autònom.

Metodologia d'aprenentatge: Tractament de la informació, i/o lectura comprensiva de textos, i/o lectura comprensiva d'elements formals y matèrics.

Activitat d'avaluació

Presentacions dels exercicis dels resultats parcials i/o finals.

Metodologia d'aprenentatge: Comentari i revisió, individual o en grup, d'exercicis y resultats parcials o finals.

SISTEMA D'AVALUACIÓ

La nota final de l'assignatura no serà la ½ ponderada dels treballs, si no que es tindrà en consideració l'evolució en l'aprenentatge de l'estudiant. El contingut de cada proposta s'especificarà al seu inici.

SISTEMA D'AVALUACIÓ COMÚ A LA MATÈRIA

Avaluació continua a través del seguiment del procés d'aprenentatge. (50%)

Avaluació continua de l'exposició i/o realització d'exercicis i treballs. (40%)

Avaluació puntual a través de seminaris, debats, visites i/o altres activitats col·lectives. (10%)

En cas de no haver superar l'assignatura, es pot recuperar a la convocatòria de juliol si es compleixen les següents condicions:

1. Tenir una nota entre 4,00 i 4,99 (queda exclosa la voluntat de pujar nota)
2. Haver-hi lliurat un 80 % dels treballs.
3. Tenir una assistència mínima d'un 80 % .

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ I CRITERIS D'AVALUACIÓ PARCIALS

Anàlisi gràfic 25%

Utilització dels recursos conceptuals 20%

Aplicació de eines, recursos tècnic i procediments adequats 20%

Experimentació amb diferents mitjans d'expressió gràfica 25%

Capacitat crítica, participació i debat. 10%

BIBLIOGRAFIA

BATLLORI, Toni. *Dibuixa'm una patata, el que he après fent de ninotaire*. Barcelona: La Vanguardia edicions S.L. 2018

BERGER, John. *Sobre el dibujo*. Barcelona: Gustavo Gili. 2011.

BRYSON, Norman. *Volver a mirar. Cuatro ensayos sobre la pintura de naturalezas muertas*. Madrid: Alianza Editorial. 2005.

CAMP, Jeffery. *Dibujar con los grandes maestros*. Presentado por DAVID HOCKNEY. Madrid: Hermann Blume Ediciones. 1982. 256 p.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

CARERI, Francesco. *Wallscapes. El andar como práctica estética*. Editorial Gustavo Gili, S.L. Barcelona, 2013.

GAGE, John. *Color i cultura*. Madrid: Ediciones Siruela. 1993. 336 p.

GARCÉS, MARINA, [La honestidad con lo real](#), en DE LOS ÁNGELES, ÁLVARO (ed.), *El arte en cuestión*. València: Sala Parpalló 2011.

GHYKA, Matila C. *Estética de las proporciones en la naturaleza y en las artes*. Buenos Aires: Editorial Poseidon. 1953.

GÓMEZ MOLINA, Juan José (Coord.). *Las lecciones del dibujo*. Madrid: Ediciones Cátedra. 1995.

GÓMEZ MOLINA, Juan José (Coord.), CABEZAS, Lino i COPONS, Miguel. *Los nombres del dibujo*. Madrid: Ediciones Cátedra. 2005.

GÓMEZ MOLINA, Juan José (Coord.). *Estrategias del dibujo en el arte contemporáneo*. Madrid: Ediciones Cátedra. 2006.

GROS, Frédéric. *Andar, una filosofía*. Barcelona: Penguin Random House Grupo Editorial, 2014.

HOPTAM, Laura J. *Drawing now: eight propositions*. New York: Museum of Modern Art, MOMA. 2002.

MICKLEWRIGHT, Keith. *Dibujo. Perfeccionar el lenguaje de la expresión visual*. Barcelona: Arte Blume, S.L. 2006.

OCAMPO, Estela. *Apolo y la máscara: La estética occidental frente a las prácticas artísticas de otras culturas*. Barcelona: Icaria Editorial. 1984.

PALLASMAA, Juhani. *La mano que piensa*. Barcelona: Gustavo Gili. 2012.

SHITAO. *Discurso acerca de la pintura por el monje calabaza amarga*. Granada: Editorial Universidad de Granada. 2012.

PROGRAMACIÓ

L'assignatura es desplega setmanalment durant 18 setmanes, és a dir, sessió per setmana seguint la següent distribució:

Sessió 1

INICI: Presentació de l'assignatura.
Conceptes de representació. Materials i tècniques.
Exercicis a l'aula.

Sessió 2

Sortida. Dibuix del natural a l'exterior.
Comprendre i assimilar la forma: Retentiva, síntesi, geometrització, composició, focalització i detall. Elements artificials.
Aquesta sortida conclou a l'aula amb l'estudi d'un objecte estret del paisatge.

Sessió 3

Comentari a l'aula de la sortida i revisió dels diferents resultats.
Dibuix a l'aula: l'objecte. Volum, llum i color artificial.

Sessió 4

Sortida. Dibuix del natural a l'exterior.
Comprendre i assimilar els components del paisatge: Retentiva, síntesi, geometrització, llum i color natural, composició, focalització i detall. Elements naturals
Aquesta sortida conclou a l'aula amb l'orde i la classificació dels deu elements naturals recollits del lloc.

Sessió 5

Comentari a l'aula de la sortida.
Treballar a partir dels elements naturals recogit a la sortida.
Dibuix a l'aula. Estudi dels elements naturals fent ús de diferents recursos tant tècnics com expressius.

Sessió 6

Sortida. Dibuix del natural a l'exterior.
Comprendre i assimilar la forma en relació al context: síntesi, geometrització, composició, llum i color natural. paisatge
Aquesta sortida conclou a l'aula amb l'estudi de les perspectives i enquadraments triades.

Sessió 7

Comentari a l'aula de la sortida.
Dibuixar els objectes i el seu entorn fent ús de les diferents maneres de representar segon la seva finalitat. Sistemes de representació. Axonometria i cònica: perspectiva, Volum, llum i color artificial.

Sessió 8

Sortida. Dibuix del natural a l'exterior. Paisatge urbà.
Elements de estudi: els element arquitectònic a dins del paisatge.
Aquesta sortida conclou a l'aula amb l'anàlisi dels dibuixos.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Sessió 9

Comentari a l'aula de la sortida.

Treballar a partir del material produït en la sortida. Analitzar els dibuixos i profunditzar en la proporció i la perspectiva.
Treballar dibuix en tres dimensions.

Sessió 10

Sortida. Dibuix del natural a l'exterior. Paisatge urbà.

Elements de estudi: figura humana individual i en grup. La seva relació amb el entorn. Moviment, circulació.
Aquesta sortida conclou a l'aula amb exercicis de síntesi.

Sessió 11

Comentari a l'aula de la sortida.

Introducció a la representació de la figura Humana

Treballar la silueta, la figura humana en relació amb el entorn, a partir del dibuixos de la sortida anterior.

Sessió 12

Figura humana. Al carrer i a l'aula.

Sessió 13

Figura humana. Al carrer i a l'aula.

Sessió 14

Figura Humana i la seva relació amb els objectes. Figura humana. Al carrer i a l'aula.

Cadira, taula, bicicleta, ampolla...

Sessió 15

Sortida a un lloc interior, Teatre. Figura humana i espai interior .

Sessió 16

LLIURAMENT FINAL.

Sessió 17

RECUPERACIÓ

Sessió 18

SESSIÓ DE TANCAMENT: Tancament de l'assignatura mitjançant entrevistes individuals.